

Notitie ten behoeve van de kleine synode van de Protestantse Kerk in Nederland
betreft: **Aanwending reserve gemeenten van Solidariteitskas voor steunverlening pioniersplekken**
van: de Commissie Steunverlening en het Programma Missionair Werk en Kerkgroei
september 2016

Aanleiding

In haar brief van 17 december 2015 deed de Commissie Steunverlening (via het moderamen) aan de kleine synode een voorstel om uit de reserves van steunverlening te putten ten behoeve van langduriger doch getermineerde steun aan pioniersplekken.

In deze notitie wordt dit voorstel toegelicht en nader uitgewerkt.

Solidariteitskas: jaarlijkse inkomsten en reserves

De Solidariteitskas wordt telkenjare gevuld door de heffing (5 euro per belijdend lid.) Met de teruglopende ledentallen zal de opbrengst van deze heffing naar verwachting verminderen. Daarnaast zijn er in de kas reserves (historisch / door onderbesteding).

De doelen van de kas, en van de reserves zijn:

- gemeenten
- categoriaal pastoraat c.a.
- bewaren en inbrengen lutherse traditie in de Protestantse Kerk

De omvang van de reserves zijn 31-12-2015 ca.: € 8,5 mln. , € 3 mln., respectievelijk € 491.000.

Gesteld kan worden dat deze reserves aanzienlijk zijn. Dit wordt ten overvloede geïllustreerd door het feit dat het in april 2009 door de generale synode genomen besluit om de bijdrage ten behoeve van de solidariteitskas te verhogen van € 5 tot € 7,50 (in het kader van de voorstellen van de Commissie Veerman, als verwoord in het rapport 'De hand aan de ploeg') nog nimmer daadwerkelijk is geëffectueerd.

In het beleidsplan van de dienstenorganisatie voor 2017-2020 wordt deze lijn bestendigd, op pag. 37 is vermeld:

“Ook de heffing voor de Solidariteitskas zal in deze beleidsplanperiode niet worden verhoogd, mede omdat er aanzienlijke reserves bestaan voor steunverlening aan plaatselijke gemeenten”.

Aanwending van reserves: kaders

Geld uitgeven is normaal gesproken geen probleem, de vraag is hoe je het op een zinnige manier doet. En hoe je de reserves inzet, zonder dat je ze in korte tijd volledig uitput en toch een buffer overhoudt. Er zijn daarom kaders nodig.

Reserves zijn op zich multi-inzetbaar, mits ingezet binnen de werkvelden waarvoor ze bedoeld zijn. Maar het is a.h.w. incidenteel geld. Er is geen heffing om reserves aan te vullen. Daarom kan incidenteel geld niet gebruikt worden voor structurele financiering.

Het is altijd tijdelijk en dus moet planning voor afbouw van deze vorm van subsidiëring deel uitmaken van het financieringsplan (criterium 1).

Opbouw van financiële zelfstandigheid van de initiatieven is, als het niet om het opzetten van een per definitie eindig project gaat, het uitgangspunt (criterium 2).

Deze twee criteria hanteert de Commissie Steunverlening als kader voor de aanwending van reserves. Daarnaast is het in lijn met het nieuwe beleidsplan van de dienstenorganisatie als de reserves worden besteed aan kerkvernieuwing. Een belangrijk item in Kerk2025 is de veranderende cultuur. In de stukken wordt gesproken over nieuwe kerkvormen die nodig zijn om daarop in te spelen.

Het werken met pioniersplekken is een goede vorm om de kerk te vernieuwen en in te spelen op de veranderende cultuur.

Daarbij is het belangrijk dat de Commissie Steunverlening voorstelt zich alleen te richten op pioniersplekken waar groei in zit en die voorbeelden zijn van kerkvernieuwing, en waarbij op grond van hun ontwikkeling en een onderbouwde prognose, mag worden aangenomen dat ze, na nog een aantal jaren financiële ondersteuning, op eigen benen kunnen staan.

M.a.w., dat zij voldoen aan de twee genoemde criteria: geplande eindigende subsidiëring en toekomstbestendigheid.

De beleidskeuze om in de periode 2017-2020 pioniersplekken verder in te zetten voor kerkvernieuwing is inmiddels vastgelegd in het door de generale synode geaccordeerde beleidsplan van de dienstenorganisatie.

De hoofdlijnen van de betreffende paragraaf (§ 7.7. Ontwikkelingen rond pioniersplekken) luiden:

- a) het huidige aantal van 100 per eind 2016 te realiseren pioniersplekken zal in de nieuwe beleidsperiode jaarlijks met 25 nieuwe plekken toenemen;
- b) de evaluatie over de afgelopen jaren laat zien, dat een langer ondersteuningstraject gewenst is: van 3 jaar nu naar 6 jaar met een helder evaluatiemoment na drie jaar;
- c) De ondersteuning bestaat uit:
 - elke plek krijgt begeleiding van een speciaal geselecteerde pioniersbegeleider,
 - elk pioniersteam volgt de jaarlijkse teamtrainingen,
 - elke pioniersplek wordt gefinancierd door vier partijen: de lokale gemeente, de Maatschappij van Welstand, de dienstenorganisatie (i.c. de programmalijn Missionair Werk en Kerkgroei) en de Solidariteitskas.
- d) de bedragen van deze ondersteuning zijn ten opzichte van het eerste concept substantieel verlaagd, zodat de financiering voor alle partijen meer haalbaar is geworden.
- e) de Maatschappij van Welstand heeft inmiddels met deze nieuwe financieringsopzet ingestemd, op voorwaarde, dat ook de andere partijen hun aandeel zullen leveren.
De dienstenorganisatie neemt de benodigde bedragen in de begroting 2017 e.v. op (gedeeltelijk afkomstig uit de in de afgelopen jaren gevormde reserve Missionair Werk).

Het voorstel

Op grond van het bovenstaande stelt de Commissie Steunverlening de kleine synode voor **te besluiten** ermee akkoord te gaan ten behoeve van het werken met pioniersplekken, volgens de hiervoor geschetste nieuwe aanpak, jaarlijks een bedrag van € 260.000 oplopend tot € 460.000 over een periode van zes jaar (2017-2022) te onttrekken (tot een totaal bedrag van maximaal € 2,4 miljoen). De onttrekking vindt plaats uit de reserve voor gemeenten, die € 8,5 miljoen bedraagt. Deze onttrekking past in het beleidsvoornemen de reserves in de komende jaren (behoedzaam en weloverwogen) voor nieuw beleid in te zetten.

Daarnaast stelt de Commissie Steunverlening voor –in haar brief van 17 december 2015- dat de kleine synode **besluit** dat dit nieuwe beleid

- a) na vier jaar door de Commissie Steunverlening en het Programma Missionair Werk en Kerkgroei (of een opvolgend onderdeel van de dienstenorganisatie) wordt geëvalueerd met rapportage aan de kleine synode in de daartoe geëigende vorm;
- b) qua subsidiëring afzonderlijk zichtbaar wordt gemaakt in de financiële verslagen van de Commissie;
- c) in de jaarrekeningen van de dienstenorganisatie, die ter vaststelling aan de kleine synode worden voorgelegd, in de paragrafen m.b.t. Missionair Werk en Kerkgroei, afzonderlijk wordt verantwoord.

Ter informatie: verhouding van dit voorstel tot de financiering van het categoriaal pastoraat

Bij de financiering van het categoriaal pastoraat moet onderscheiden worden tussen

1) het pastorale werk, zoals dat nu wordt verricht (doven-, binnenvaart, koopvaardij- en studentenpastoraat.). Dit wordt gefinancierd uit de Solidariteitskas die telkenjare wordt aangevuld door de heffing (5 euro per belijdend lid.)

Gelet op het feit dat de inkomsten van de solidariteitskas dalen met de teruglopende ledentallen zullen de middelen voor instandhouding van het categoriale pastoraat ook verminderen. Volgend jaar april zal er een nota aan de generale synode worden aangeboden die een uitwerking bevat van de beleidspraak die we terug vinden in par. 5.6 van het beleidsplan van de dienstenorganisatie:

Veranderingen in kerk en samenleving raken ook de werkers in het categoriaal pastoraat. In ziekenhuizen, de geestelijke gezondheidszorg en bij justitie zien we hoeveel waarde dit pastoraat juist nu heeft. Vanuit de dienstenorganisatie zullen wij dit belangrijke werk ondersteunen, bijvoorbeeld door missionaire kennis te delen.

Een deel van het categoriaal pastoraat wordt georganiseerd vanuit de landelijke kerk. Van oudsher was daarvan het doel om present te zijn waar mensen zich min of meer gedwongen buiten het bereik bevonden van de plaatselijke gemeente. Dat doel is nog steeds leidend. We moeten ons echter ook realiseren dat de financiering hiervoor niet meer vanzelfsprekend voorhanden is. De komende periode zal onderzocht worden hoe de financiering gezamenlijk door gemeenten, fondsen van derden, de solidariteitskas en de landelijke kerk gedragen kan worden.

2) de besteding van de reservegelden.

Hiervoor kunnen dezelfde criteria als in deze notitie voorgesteld voor pioniersplekken gelden.

Als, voorafgaand aan het hier bedoelde onderzoek en het inhoudelijk gesprek dat daarmee gepaard gaat, besloten wordt dat voor de besteding van de reserves voor het categoriale pastoraat de criteria gelden als hiervoor genoemd (geplande eindigende subsidiëring en toekomstbestendigheid terwijl ze tevens vernieuwend zullen zijn) biedt dit de mogelijkheid zowel aan bestaande vormen van categoriaal pastoraat, als aan nieuwe projecten vanuit de reserves een bijdrage te geven - los van de reguliere financiering. Inzet van de reserves kan er dan toe leiden dat er nieuwe vormen van bijvoorbeeld studenten- of dovenpastoraat ontstaan, die wellicht ook pionierskwaliteit krijgen en op termijn minder afhankelijk zijn van de krimpende middelen van de Solidariteitskas.

Voor de Commissie Steunverlening

Voor het programma Missionair Werk en
Kerkgroei

ds. F. Tjeerdsma

ds. H. van Ark